

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор ЗУНУ

проф. Андрій КРИСОВАТИЙ



2020 р.

**ПОЛОЖЕННЯ
про неформальну та інформальну освіту
здобувачів вищої освіти
в Західноукраїнському національному університеті**

*Схвалено
рішенням Вченої ради ЗУНУ
(протокол № 2 від 30.09. 2020 р.)*

Тернопіль – 2020

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення «Про неформальну та інформальну освіту здобувачів вищої освіти в Західноукраїнському національному університеті» (надалі – Положення) розроблене на підставі Закону України «Про освіту», який регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти; Закону України «Про вищу освіту», який встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з закладами вищої освіти на принципах автономії закладів вищої освіти, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.

Відповідно до вищезазначених законів:

- **неформальна освіта** – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій.
- **інформальна освіта (*самоосвіта*)** – це освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям.

Це Положення регламентує діяльність Західноукраїнського національного університету (надалі – Університет) щодо організації неформальної та інформальної освіти учасників освітнього процесу на території України та поза її межами.

1.2. Це Положення розроблено відповідно до:

- Закону України «Про освіту»;
- Закону України «Про вищу освіту»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 13.04.2011р. № 411 «Питання навчання студентів та аспірантів, стажування наукових і науково-педагогічних працівників у провідних закладах вищої освіти та наукових установах за кордоном»;

- Постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2015р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»;
- стандартів вищої освіти;
- інших нормативно-правових актів у галузі вищої освіти.

1.3. Неформальна освіта (*Non-formal education*) – освіта, яка є інституціоналізована, цілеспрямована, спланована закладом вищої освіти, який забезпечує надання освітніх послуг. Визначальною характеристикою неформальної освіти є те, що вона є доповненням та/або альтернативою формальної освіти в навчанні протягом усього життя. Навчання в рамках таких програм може вестись для забезпечення загального права доступу до освіти не лише безпосередніх учасників освітнього процесу ЗВО але й вільних слухачів. Неформальна освіта доступна для людей будь-якого віку, вона може не мати чітко спрямованої структури; може бути короткою за тривалістю; низькою за інтенсивністю; насиченою відповідними модульними заняттями; дистанційною; як правило, організується у вигляді коротко- середньо- та довгострокових курсів, майстер-класів, мотиваційних лекцій, воркшопів, семінарів та інших інтерактивних форм.

Неформальна освіта найчастіше веде до отримання кваліфікацій, навичок та вмінь, які не визнаються або не входять до кваліфікацій відповідних стандартів та рамки національної кваліфікації формальної освіти (за певною галуззю знань, спеціальністю, освітньою програмою) або еквівалентами формальної освіти відповідними національними або субнаціональними органами освіти, або кваліфікації зовсім не присвоюються. Неформальна освіта може охоплювати програми по підвищенню економічної, фінансової, технічної, електронної грамотності дорослих і молоді; соціальної адаптації; роботі в командах; ведення переговорів; програми для дітей, молоді, дорослих та осіб похилого віку, а також програми з розвитку життєвих і трудових навичок, програми, що спрямовані на соціальний і культурний розвиток – тобто поглиблення soft- та hard-skills.

Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за матричними курсами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій з видачею відповідних сертифікатів/дипломів із зазначенням тривалості курсу, підсумкового контролю (якщо такий передбачений), отриманих навичок та вмінь.

1.4. Інформальна освіта (*Informal education*) – форми освіти, що є цілеспрямованою або ретельно спланованою, але не інституціоналізованою, тобто менше організованою і структурованою, ніж формальна і неформальна

освіта. Інформальна освіта може включати навчальну діяльність в родині, за місцем навчання, на робочому місці, за місцем проживання і в повсякденному житті, її спрямованість визначається учасниками освітнього процесу самостійно за погодженням, як правило, з менторами та тьюторами.

Інформальна освіта (самоорганізована освіта, самоосвіта) – це цілеспрямована і спланована, але не інституціоналізована, тобто менше організована, ніж формальна і неформальна освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям.

1.5. Неформальна/інформальна освіта здійснюється на підставі вільного вибору бажаючих відвідати запропоновані курси, програми, предмети для здобуття додаткових навичок, вмінь, розширення кругозору.

1.6. Результати навчання, здобуті шляхом неформальної/інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством.

1.7. Результати навчання та компетентності, необхідні для присудження освітніх та/або присвоєння професійних кваліфікацій, можуть досягатися та здобуватися у системі формальної, неформальної чи інформальної освіти.

2. ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ УНІВЕРСИТЕТУ

2.1. Основні цілі:

- професійний розвиток учасників освітнього процесу;
- підвищення якості освітніх послуг, які надаються Університетом;
- підвищення ефективності наукових досліджень;
- залучення широкого кола стейкхолдерів;
- долучення до освітнього процесу практиків;
- підвищення конкурентоспроможності випускників Університету на ринку освітніх послуг та праці;
- збагачення індивідуального досвіду учасників освітнього процесу щодо інших моделей створення та поширення знань;
- встановлення та поглиблення як внутрішніх так і зовнішніх зв'язків;
- інші цілі.

2.2. Основні завдання:

- удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей;
- підвищення рівня володіння іноземними мовами та крос культурними комунікаціями;
- підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки;

- проведення досліджень з використанням сучасного обладнання і технологій, опанування новітніми методами дослідження та викладання;
- формування та розвиток цифрової, управлінської, комунікаційної, інклюзивної, мовленнєвої компетентностей;
- формування життєвих і робочих навиків, спрямованих на соціальний або культурний розвиток;
- інші завдання.

3. КЛАСИФІКАЦІЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

3.1. Неформальна та інформальна освіта учасників освітнього процесу може здійснюватись на підставі угод про співробітництво в галузі освіти, програм та проектів, особистої ініціативи учасників освітнього процесу та інших механізмів.

3.2. Види неформальної освіти:

- професійні курси/тренінги – це тренінги та/чи семінари з підвищення кваліфікацій та/чи здобуття нових навичок. Як правило, професійні курси проводяться в короткі періоди та в умовах «коворкінг простору». За цільовою аудиторією, професійні курси можуть поділятися на корпоративні (відшкодування витрат за рахунок бізнес партнера) та індивідуальні (відшкодування витрат за рахунок слухача курсів);

- громадська освіта – проекти, які направлені на широкі верстви населення, особливо молодь, виконувати свою роль як активних громадян. Такий тип навчання покликаний культивування чесноти, знання і навички, необхідні для участі у політичному та соціальному житті. При цьому громадянська освіта включає в себе неформальні соціальні інститути (сім'ї, громади, бібліотеки, церкви, громадські організації, профспілки, спортивні команди, виборчі кампанії, ЗМІ тощо);

- онлайн освіта – це інтернет-курс з великомасштабною інтерактивною участю та відкритим доступом через мережу Інтернет як самих слухачів, так і спікерів. На додаток до традиційних матеріалів навчального курсу, такі як відео, читання, і домашніх завдань, онлайн освіти надає можливість використання інтерактивного форуму користувачів, які допомагають створити спільноту студентів, викладачів та стейкхолдерів. Така форма розрахована на слухачів різних попередніх рівнів підготовки – як новачків, так і досвідчених фахівців;

- професійне навчання/стажування — навчання безпосередньо на робочому місці під керівництвом відповідальної особи після теоретичної підготовки або одночасно з нею з метою практичного оволодіння спеціальністю, адаптації до об'єктів обслуговування та керування, набуття навичок швидкого орієнтування на робочому місці та інших прийомів роботи;

- мотиваційні лекції – навчання яке базується на представленні кращих практик та досягнень спікера, дискусіях щодо практичного застосування набутих під час навчання навичок.

3.3. Типи професійних кваліфікацій, отримуваних за межами формальної освіти:

- навчання із сертифікацією (за міжнародними стандартами оцінювання) знань іноземних мов (IELTS, TOEFL, PEARSON, TestDaF, DELF, DALF та інші);
- коротко- та середньострокові курси направлені на підвищення кваліфікації через формальну і/або неформальну освіту за різними напрямками із видачею відповідних сертифікатів.

4. ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВИТИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

4.1. До участі у програмах неформальної та інформальної освіти допускаються здобувачі вищої освіти з другого семестру першого курсу освітнього ступеня бакалавр, першого курсу освітнього ступеня магістр та здобувачі освітнього ступеня доктора філософії.

4.2. До неформальної та інформальної освіти долучаються виключно за власним бажанням як здобувачі вищої освіти так і охочі з числа стейкхолдерів Університету. Учасники освітнього процесу з урахуванням результатів самооцінки та/або вхідного тестування компетентностей та професійних потреб самостійно обирають форми, види, напрями, суб'єктів надання освітніх послуг та тренерів/менторів/тьюторів з підвищення кваліфікації.

4.3. Підготовка та проведення заходів щодо організації неформальної та інформальної освіти повинні бути завершені:

- до початку літніх канікул – якщо навчання планується розпочати в осінньому семестрі;
- до початку зимових канікул – якщо навчання планується розпочати у весняному семестрі.

4.4. До організації неформальної та інформальної освіти учасників освітнього процесу Університету можуть бути залучені: навчально-методичний відділ, відділ моніторингу якості освіти та методичної роботи, відділ аспірантури, деканати факультетів та інститутів, викладачі кафедр

4.5. До участі в організації неформальної та інформальної освіти Університет може широко залучати представників роботодавців, професійних тренерів та коучів, викладачів інших ЗВО, візит лекторів, стейкхолдерів.

4.6. Етапи, тривалість та зміст навчання визначаються укладачами курсів та тренінгів. Організації неформальної та інформальної освіти для учасників тренінгів та курсів може відбуватись й поза графіком навчального процесу.

5. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

5.1. Інформаційне забезпечення здійснюється шляхом:

- донесення інформації студентам через інститути, факультети про організацію різноманітних тренінгів, курсів, воркшопів, лекцій та інших освітніх заходів в рамках неформальної та інформальної освіти;
- розміщення відповідної інформації на вуб-сайті Університету та соціальних мережах;
- поширення роздаткових матеріалів.

5.2. Організатор неформальної та інформальної освіти:

- відповідає за інформаційну та поліграфічну підтримку проєктів;
- забезпечує технічний супровід.

5.3. Кожен інститут, факультет чи структурний підрозділ який бере участь у програмах неформальної та інформальної освіти, подає до єдиного центру пропозиції щодо участі у курсах, тренінгах та інших заходах, як організатор чи безпосередній учасник, сприяє поширенню інформації серед потенційних споживачів та партнерів освітньої послуги.

6. ВИЗНАННЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

6.1. За результатами навчання за сертифікованими програми, в тому числі міжнародними, Університет може зараховувати їх, як результати формальної освіти.

6.2. Право на визнання результатів навчання у неформальній або інформальній освіті поширюється на здобувачів усіх рівнів вищої освіти.

6.3. Визнання результатів навчання у неформальній або інформальній освіті дозволяється для дисциплін, які починають викладатися з другого семестру. При цьому визнання результатів проводиться у семестрі, який передує семестру, у якому згідно з навчальним планом конкретної освітньої програми (ОП) передбачено вивчення дисципліни, що перезараховується. У разі підвищення кваліфікації шляхом неформальної або інформальної освіти слухачу може видаватися сертифікат із зазначенням кількості годин, кредитів ЄКТС, компетентностей, перевірки рівня знань та результатів навчання.

6.4. Визнання результатів навчання набутих у неформальній або інформальній освіті передбачає такі етапи:

6.4.1. Здобувач вищої освіти звертається із заявою до ректора Університету з проханням про визнання результатів навчання у неформальній або інформальній освіті. До заяви можуть додаватися будь-які документи

(сертифікати, свідоцтва, освітні програми тощо), які підтверджують ті результати навчання, які здобувач отримав.

6.4.2. Розпорядженням першого проректора створюється комісія, яка визначає можливість визнання, форми та строки проведення атестації для визнання результатів навчання набутих у неформальній або інформальній освіті. До комісії входить декан/директор або заступник декана/директора, завідувач випускової кафедри або гарант освітньої програми, на якій навчається здобувач; провідні науково-педагогічні працівники, які викладають дисципліни, що пропонуються до перезарахування на основі визнання результатів навчання у неформальній або інформальній освіті.

6.4.3. Для визнання результатів та атестації набутих у неформальній або інформальній освіті знань:

- комісія розглядає надані документи, проводить співбесіду із здобувачем та, або перезараховує результати навчання, або призначає атестацію;

- якщо комісія вважає за необхідне провести атестацію, то здобувача ознайомлюють з програмою навчальної дисципліни та переліком питань, які виносяться на підсумкове оцінювання. В такому випадку здобувачу дається 10 робочих днів для підготовки до атестації. Комісія виставляє підсумкову оцінку за шкалою ЄКТС. Якщо здобувач отримав менше 60 балів, то йому не зараховуються результати навчання у неформальній або інформальній освіті;

- за підсумками роботи комісія формує протокол, у якому міститься висновок про зарахування чи не зарахування відповідної дисципліни.

6.4.4. Експерт – член комісії представляє вченій раді протокол визнання неформальної чи/або інформальної освіти.

6.4.5. Вчена рада приймає до відома результати засідання комісії / атестації та затверджує їх.

6.5. При перезарахуванні навчальної дисципліни відповідно до рішення вченої ради / комісії до навчальної картки здобувача вносяться: назва дисципліни, загальна кількість годин/кредитів, оцінка та підстава щодо перезарахування (номер протоколу). Здобувач звільняється від вивчення перезарахованої дисципліни у наступному семестрі.

6.6. У разі негативного висновку комісії щодо визнання результатів навчання здобувач має право звернути з заявою про апеляцією до ректора Університету. Ректор створює наказом апеляційну комісію у складі одного з проректорів та науково-педагогічних працівників за профілем дисципліни, які не входили до комісії. Апеляційна комісія за результатами розгляду скарги приймає обґрунтоване рішення про повне або часткове задоволення скарги чи про залишення поданої скарги без задоволення.

6.7. Не здійснюється визнання результатів навчання набутих у неформальній або інформальній освіті, здобутих більше як 10 років до початку навчання на певному освітньому рівні. Винятком може бути випадок, коли здобувач працює за фахом впродовж усього періоду.

6.8. Університет інформує Міністерство освіти і науки України про всі випадки трансферу кредитів у випадку визнання результатів у неформальній або інформальній освіті в обсязі понад 30 кредитів ЄКТС.

6.9. Усі курси неформальної або інформальної освітні, які проводяться Університетом, мають включати в себе такі складові:

- відкритий доступ до змісту, рівня навчального навантаження, чіткого усвідомлення компетентностей та результатів навчання, розуміння того, які цілі будуть досягнуті, та яким способом, надання інформації про методики викладання та способи тестування чи підсумкового контролю, способи оцінювання та шкалу оцінювання;

- необхідність чіткої ідентифікації слухача (визначення його особи та статусу (у тому числі з урахуванням навчального та професійного досвіду), рівня освіти та навичок), реєстрації слухача, що дозволить чітко відслідковувати легітимність виданого сертифікату за результатами підсумкового контролю та прив'язці отриманих результатів до конкретної особи;

- чітке зазначення, що екзамен проходить під наглядом з вказанням способу такого нагляду.

7. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

7.1. Учасники освітнього процесу мають право:

- на безпечні та нешкідливі умови навчання;
- користуватися навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною базою;
- брати участь у наукових заходах, симпозіумах, виставках, конкурсах;
- представляти свої наукові роботи для публікацій;
- отримувати документ за результатами неформальної та інформальної освіти.

7.2. Учасники освітнього процесу зобов'язані:

- своєчасно надати необхідні документи для участі у програмі неформальної та інформальної освіти;
- під час проходження програми неформальної та інформальної освіти дотримуватися законодавства, правил внутрішнього розпорядку, Статуту та інших нормативно-правових документів Університету.

8. ФІНАНСУВАННЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

8.1.Фінансування навчання може здійснюватись за кошти організацій, підприємств, фондів та інших установ усіх форм власності або коштів фізичних осіб.

8.2.Інші фінансові питання (плата за проживання, харчування тощо), якщо це не обумовлено спеціальними умовами договору учасник освітнього процесу вирішує самостійно.

8.3.Розрахунок вартості освітньої послуги розраховується Університетом на основі калькуляції та з урахуванням попиту та пропозиції на кожен конкретну послугу/програму.

8.4.За бажанням замовника неформальної чи інформальної освітньої послуги, якщо такий є, до виконання може бути залучена третя сторона обов'язки якої обумовлюються відповідним договором чи меморандумом про співпрацю, який підписується усіма сторонами.

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1.Положення набирає чинності з моменту його затвердження.

9.2.Контроль за виконанням Положення покласти на першого проректора.

9.3.У випадку внесення змін або доповнень у державні нормативно-правові документи, що регламентують питання цього Положення, відповідні пункти Положення втрачають свою чинність і вступають у дію внесені зміни.